บทที่ 4
สรุปผลการศึกษาคุณภาพกำไรของธนาคารของรัฐ

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณภาพกำไรของธนาคารของรัฐ โดยทำการศึกษาจากรายงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต งบการเงิน และหมายเหตุประกอบงบการเงิน ประจำปี 2547 – 2549 ของธนาคารของรัฐที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 1 ธนาคาร และธนาคารของรัฐที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 2 ธนาคาร และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling:SRS) ในการเลือกตัวอย่าง

ธนาคารของรัฐที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 1 ธนาคาร คือ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) และธนาคารของรัฐที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 2 ธนาคาร คือ ธนาคารออมสิน และ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ส่วนเทคนิคในการวิเคราะห์คุณภาพกำไร ที่ผู้ศึกษาใช้ในการวิเคราะห์คุณภาพกำไรครั้งนี้ (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2549) มีดังต่อไปนี้

1. การค้นหาสัญญาณเตือนภัย
2. ประเมินผลกระทบของนโยบายการบัญชีที่กิจการใช้อยู่ที่มีผลต่อคุณภาพกำไร (Evaluation of Accounting Policy affect to Quality of Earning)
3. การประเมินฝ่ายบริหาร (Management Appraisal)
4. การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน
5. การวัดความแปรปรวนและความเสี่ยง (Standard Deviation and Risk Measurement)

สรุปผลการศึกษา

4.1 ผลการวิเคราะห์คุณภาพกำไรของธนาคารกรุง ไทย จำกัด (มหาชน)

จากการศึกษาคุณภาพกำไรของ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ผู้ศึกษาสามารถสรุปผลได้ ดังนี้ กิจการมีสิ่งที่มีผลกระทบทางด้านลบและด้านบวกต่อคุณภาพกำไรจากงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน และรายงานผู้สอบบัญชี โดยกิจการมีสิ่งที่มีผลกระทบทางด้านบวกต่อคุณภาพกำไร ได้แก่ การแสดงรายงานของผู้สอบบัญชีแบบไม่มีเงื่อนไขในปี 2547-2549 และนโยบายการบัญชีเรื่องการรับรู้รายได้ดอกเบี้ยรับที่มีการรับรู้ตามเกณฑ์สัดส่วนเวลานั้น สะท้อนความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ โดยได้ปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 37 เรื่องการรับรู้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.2 ผลการวิเคราะห์คุณภาพกำไรของธนาคารออมสิน

จากการศึกษาคุณภาพกำไรของ ธนาคารออมสิน ผู้ศึกษาสามารถสรุปผลได้ ดังนี้ กิจการมีสิ่งที่มีผลกระทบทางด้านลบและด้านบวกต่อคุณภาพกำไร จากงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน และรายงานผู้สอบบัญชี โดยกิจการมีสิ่งที่มีผลกระทบทางด้านบวกต่อคุณภาพกำไร ได้แก่ ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็น แบบไม่มีเงื่อนไขในปี 2548 มีการเปลี่ยนแปลงในนโยบายการบัญชีเรื่องการรับรู้รายได้ของสินเชื่อที่ใช้สมุดหรือสลากค้ำประกันจากเกณฑ์เงินสด เป็นเกณฑ์สัดส่วนของเวลา ซึ่งสะท้อนความเป็นจริงทางเศรษฐกิจและเป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป รวมถึงมีอัตราส่วนทางการเงินมีค่าที่ดี ส่วนสิ่งที่มีผลกระทบทางด้านลบต่อคุณภาพกำไร ได้แก่ ผู้สอบบัญชีได้เสนอรายงานแบบมีเงื่อนไขใน ปี 2547 และ 2549 มีการเพิ่มขึ้นของบัญชีเงินกู้ยืมระยะยาวอย่างต่อเนื่อง คือในปี 2548 มียอดเพิ่มขึ้นจากปี 2547 ที่ไม่มียอดเงินกู้ยืมระยะยาวเลย เพิ่มเป็น 173 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 100 มีการเปลี่ยนแปลงประมาณการทางบัญชีในการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญให้สอดคล้องกับที่กระทรวงการคลังกำหนด แต่ต่างไปจากเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยและหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป มีการใช้นโยบายเรื่องการบันทึกเงินให้สินเชื่อเป็นเงินลงทุน ตามหลักเกณฑ์ของกระทรวงการคลัง ซึ่งแตกต่างไปจากหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป และไม่ใช้สำนักงานบัญชีในกลุ่ม Big Four แต่ใช้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เนื่องจากเป็นระเบียบของกระทรวงการคลังรวมถึงมีการตัดค่าเสื่อมราคาโดยวิธีเส้นตรง ซึ่งมีแนวโน้มทำให้กำไรสูงกว่ากิจการที่ใช้วิธีอัตราเร่ง เนื่องจากเป็นการตัดค่าเสื่อมราคาแบบค่อยเป็นค่อยไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4.3 ผลการวิเคราะห์คุณภาพกำไรของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

จากการศึกษาคุณภาพกำไรของ ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ผู้ศึกษาสามารถสรุปผลได้ ดังนี้ กิจการมีสิ่งที่มีผลกระทบทางด้านลบและด้านบวกต่อคุณภาพกำไร จากงบการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน และรายงานผู้สอบบัญชี โดยกิจการมีสิ่งที่มีผลกระทบทางด้านบวกต่อคุณภาพกำไร ได้แก่ ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นแบบไม่มีเงื่อนไขในปี 2549 และนโยบายการบัญชีที่สะท้อนความเป็นจริงทางเศรษฐกิจในเรื่องการรับรู้รายได้ดอกเบี้ยรับตามเกณฑ์สัดส่วนเวลา ที่เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป รวมถึงมีอัตราส่วนทางการเงินมีค่าที่ดี ส่วนกิจการมีสิ่งผิดปกติที่มีผลกระทบในทางลบต่อคุณภาพกำไร คือ ผู้สอบบัญชีได้แสดงความเห็นแบบมีเงื่อนไขใน ปี 2547 และในปี 2548 แสดงความเห็นต่องบกำไรขาดทุนของปี 2547 ว่าไม่ถูกต้อง รวมถึงมียอดเงินกู้ยืมระยะสั้นสูงขึ้นอย่างผิดปกติ คือในปี 2547 มียอดเงินกู้ยืมระยะสั้น 1,010 ล้านบาท เพิ่มขึ้นในปี 2548 เป็น 6,934 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 586.47 และมีการตั้งผลขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยนเป็นค่าใช้จ่ายรอการตัดบัญชี ซึ่งกระทรวงการคลังอนุญาตให้ปฏิบัติได้ตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการบัญชีและการเงินของรัฐวิสาหกิจ แต่ไม่เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป ที่กำหนดให้กิจการรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายในงวดที่เกิดรายการขึ้น รวมถึงไม่ได้ใช้สำนักงานบัญชีในกลุ่ม Big four แต่ใช้สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน เนื่องจากเป็นระเบียบของกระทรวงการคลัง และมีการตัดค่าเสื่อมราคาด้วยวิธีเส้นตรง ซึ่งมีแนวโน้มทำให้กำไรสูงกว่ากิจการที่ใช้วิธีอัตราเร่ง เนื่องจากเป็นการตัดค่าเสื่อมราคาแบบค่อยเป็นค่อยไป อย่างไรก็ตาม ค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญที่แสดงในงบการเงินของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ปี 2547 – 2549 นั้นเป็นการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ตามเกณฑ์ของกระทรวงการคลัง ซึ่งแตกต่างไปจากหลักเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย และหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป

อภิปรายผล

1. จากผลการศึกษาพบว่า ธนาคารของรัฐมีการเพิ่มขึ้นของยอดเงินกู้ยืมระยะยาวอย่างต่อเนื่อง และมีการเพิ่มขึ้นของยอดเงินกู้ยืมระยะสั้นสูงขึ้นอย่างผิดปกติ ณ วันสิ้นปี หรือ ณ ช่วงเวลาที่แตกต่างไปจากปีที่ผ่าน ๆ มา แสดงให้เห็นถึงการที่อาจมีการนำเงินมาให้สินเชื่อมากขึ้นเพื่อเพิ่มยอดรายได้จากการให้สินเชื่อ แต่กิจการจะได้รับผลกระทบในเรื่องสภาพคล่องของกิจการส่งผลกระทบทางด้านลบต่อคุณภาพกำไร รวมทั้งทำให้กิจการมีอัตราส่วนความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยมีค่าติดลบ รวมถึงมีอัตราส่วนกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานมีค่าติดลบเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับการค้นคว้าอิสระของ ภคินี อริยะ (2547) ที่ทำการศึกษา เรื่อง การตกแต่งงบการเงินที่มีผลกระทบต่อคุณภาพกำไร กรณีศึกษากลุ่มสถาบันการเงินที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่ง

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2. ในการนำข้อมูลทางการเงินของธนาคารของรัฐมาพิจารณาคุณภาพกำไรนั้น ธนาคารของรัฐจะมีการใช้กฎ ระเบียบข้อบังคับที่ต่างกัน เช่น ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ.2505 และประกาศคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ ส่วนธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรมีการปฏิบัติตาม พระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 และพระราชบัญญัติธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. 2509 และระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการบัญชีและการเงินของรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2548 ซึ่งพบว่า ธนาคารออมสินและธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรส่งผลให้มีการใช้นโยบายการบัญชีที่แตกต่างไปจากนโยบายการบัญชีที่ใช้ในกลุ่มอุตสาหกรรมนั้นและไม่เป็นไปตามหลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป แต่ได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง หรือกระทรวงการคลังอนุญาตให้ปฏิบัติได้ ทำให้งบการเงินอาจไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันได้ ผู้ใช้งบการเงินต้องพึงระวังในการวิเคราะห์คุณภาพกำไร

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ใช้งบการเงินควรนำกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ในด้านการจัดทำบัญชีมาพิจารณาร่วมด้วยในการวิเคราะห์คุณภาพกำไร เนื่องจากกฎหมายที่ต่างกันย่อมทำให้แนวทางปฏิบัติด้านบัญชีที่แตกต่างกัน ทำให้ผลการวิเคราะห์คุณภาพกำไรมีความแตกต่างกัน ทำให้ไม่สามารถนำงบการเงินมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกันได้ ถึงแม้จะอยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันก็ตาม งบการเงินที่แตกต่างกันในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกันนั้น หากต้องการนำมาวิเคราะห์ควรมีการกระทบยอดตัวเลขของงบการเงิน ภายใต้กฎเกณฑ์ ข้อบังคับเดียวกัน เพื่อให้สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้

2. ในการวิเคราะห์คุณภาพกำไร บางเทคนิคอาจแสดงผลว่ากำไรที่รายงานออกมาเป็นกำไรที่มีคุณภาพ แต่บางเทคนิคอาจแสดงผลว่ากำไรที่รายงานออกมาเป็นกำไรที่ไม่มีคุณภาพก็ได้ เช่น การค้นหาสัญญาณเตือนภัย อาจแสดงถึงกำไรที่มีคุณภาพ แต่ถ้าใช้การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน เมื่อแสดงอัตราส่วนที่ไม่ดี ทำให้กลายเป็นกำไรที่ด้อยคุณภาพได้ จึงควรใช้หลายเทคนิคร่วมกัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved